

ÅRSSKRIFT 2015

Havndal Andelsmejeri ca. 1960

HAVNDAL EGN SARKIV

Indholdsfortegnelse

	Side
Havndal Andelsmejeri	3
Sv. Aa. Engholm Jacobsen	7
Udbyover Dam	10
Bindingsværkshuset i Madsdige	13
Madsdige	19
Sognerådsformænd 1874-1970	23
Annonce om udsalg i 1906	26
Brochure: Smid det ikke ud	27
Arkivets kontaktoplysninger m.m.	28

Havndal Andelsmejeri

Havndal Andelsmejeri er oprettet i 1892, udvidet i 1899, ombygget i 1912 og i 1934. Det store ostelager er bygget i 1959. Driften ophørte i 1971.

Marius Risgaard

Første formand var gårdejer Just Hansen, Binderup, og den sidste var gårdejer Laurs Sommer, Godthåb. Der var adskillige formænd imellem disse 2, men i hele mejeriets 80 års virketid var der kun ansat 2 mejeribestyrere, nemlig Peder Christian Laursen fra 1892 til 1932 og herefter Marius Risgaard indtil 1971/72, hvor driften blev indstillet.

Der havde længe været mejeri på Overgaard, og senere fik Vellinggaard også et mejeri, mens der i flere af de nærliggende sogne var bygget andelsmejerier. Også blandt bønderne i egnen omkring Havndal blev der interesse for andelstanken, så i 1892 slog en del bønder sig sammen om at bygge et mejeri i Havndal, hvor det var let at få sendt mælk og smør med banen, som også kunne transportere det fornødne kul til dampmaskinen foruden kraftfoder til andelshavernes køer. Da det i sidste ende kneb med at få tilmeldt tilstrækkeligt med køer til, at mejeridriften kunne blive bæredygtig, var det kun ved stationsforstander Stubberup Nielsens store indsats, at antallet af køer kom op på det nødvendige, nemlig 1.000 stk., så murermester Laursen kunne gå i gang med byggeriet på gadens nordside tæt ved stationen.

I **Peder Christian Laursen**, der havde været på mejeriet Kronborg i Dalbyover, fik Havndal Andelsmejeri en fremragende bestyrer. I begyndelsen klarede Laursen, hans kone og en enkelt ansat det daglige arbejde, men mejeriet kom til at gå godt og blev som foran nævnt udvidet og moderniseret flere gange. I oktober 1905 blev der indlagt elektrisk lys i mejeriet og i bestyrerens lejlighed. Dampmaskinen leverede kraften til dynamoen, der sørgede for, at det stærke elektriske lys strålede, sikkert for første gang i Havndal, hvor man ellers i endnu en årrække måtte klare sig med petroleumslamper og andre endnu mere beskedne lyskilder.

Ved 25 års jubilæet i 1917 var der ansat 3 medhjælpere på mejeriet, hvor man nu siden starten i 1892 havde produceret 2 millioner kilo smør, svarende til 317 fuldt lastede jernbanevogne, alt sammen solgt til grosserer Kraunsøe i Randers. Laursen nåede at fejre 40 års jubilæum som bestyrer af mejeriet, før han trak sig tilbage og flyttede til Østerbro 26.

P.C. Laursens efterfølger på posten blev den særdeles dygtige **Marius Risgaard**, der i 4 år havde bestyret mejeriet i Ravnkilde. Han fandt bygningen dårligt egnet til tidens moderne mejeridrift, og i 1934 gennemgik mejeriet endnu engang en større ombygning, hvorved markedets bedste mejerimaskiner blev installeret. Det var en investering på 125.000 kr., og de følgende år opnåede mejeriet en usædvanlig

position på egnen på grund af sine kvalitetsprodukter, som tog adskillige præmier hjem.

Mejeribruget havde en særlig karakteristik, når nogen omtalte Marius Risgaard, Havndal. Karakteristikken gik især på hans faglige kunnen, hvor man sagde, at ”ingen endnu havde formået at slå Risgaard, når han og hans mejeri var repræsenteret på diverse udstillinger.”

Avisnotits fra 1949:

Havndal Andelsmejeri skal også lave ost

Havndal Andelsmejeri i sin nuværende skikkelse stammer fra 1934. Der indvejes årligt ca. 3,5 mill. kg mælk. Hidtil har mejeriet ved siden af smørproduktionen lavet kasein (proteinprodukt) om sommeren hver dag og om vinteren hver 2.-3. dag, men fra dette forår vil man slå ind på osteproduktionen, idet man vil lave 40 og 45 pct. Steppeost og 45 pct. Dansk Schweizerost.

I den anledning omdanner man Kasein-rummet til osteri og anskaffer de nødvendige nye maskiner og kar. I kælderen indrettes et par mindre ostelagre, så man kan opbevare indtil 5 ugers produktion, oplyser mejeribestyrer Marius Risgaard, der har ledet mejeriet siden 1932.

Derefter sendes osten til Fælleslageret i Vejle, som man er medlem af. Siden er det hensigten, at der også skal oprettes fælleslagre i Århus og Randers. På Fælleslageret foregår lagringen og modningen. Endnu har foruden Havndal Andelsmejeri kun et mejeri i Randers Amt tilsluttet sig Fælles-Tanken.

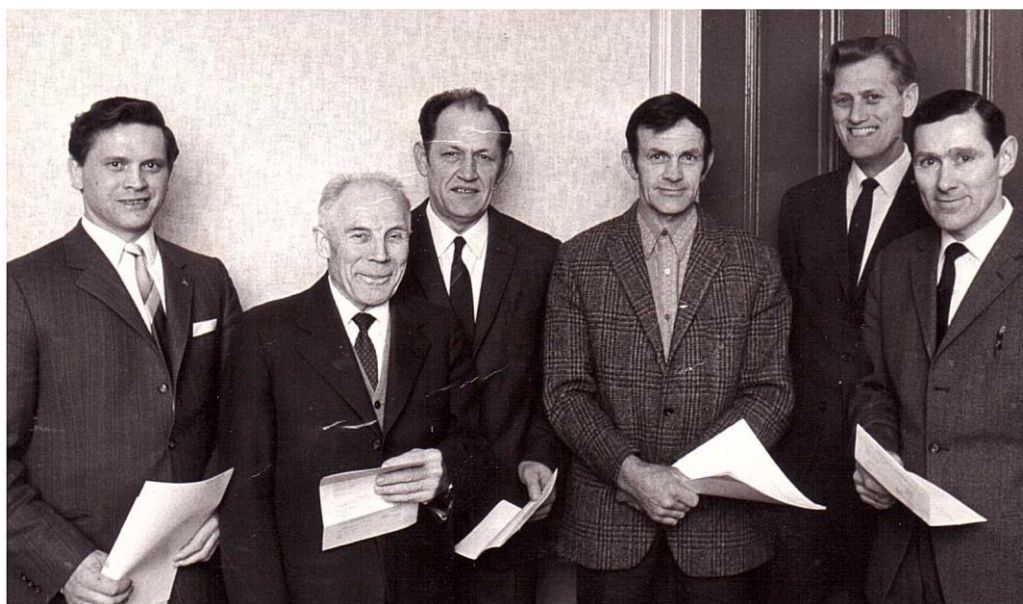
Det nye ostelager fra 1959

I 1960'erne begyndte stordriften inden for mejerisektoren at gøre sig gældende, og et efter et blev landsbyernes mejerier nedlagt, Udbynder i 1962. Denne udvikling ramte også Havndal Andelsmejeri, hvor driften blev indstillet den 1. oktober 1971, og andelshavernes mælk blev derefter i tankbiler leveret til Randers Mejeri.

Ifølge avisnotits fra december 1971:

- Det sidste arrangement i forbindelse med nedlægningen af Havndal Andelsmejeri er nu holdt. Det var en festlighed, hvortil alle andelshavere med damer var indbudt, og der kom ikke mindre end 220 til festen, der holdtes på Havndal Kro. Det blev en værdig afslutning på mejeriets virke. Der var en fortræffelig stemning til stede ved afslutningen, og der blev holdt en række taler. Festligheden indledtes med spising, og man sluttede med en svingom.

Bygningen blev stående i håbet om, at en eller anden virksomhed kunne udnytte den, men efter kun at være benyttet i få perioder blev den solgt i 1988. Året efter lod den nye ejer bygningen nedrive, og skorstenen, der var et vartegn for byen, blev under stor bevågenhed sprængt ned.

Den sidste bestyrelse i Havndal Andelsmejeri:

Fra venstre: Laurs Sommer, formand, Marius Risgaard, mejeribestyrer, Peter Hjorth, Vagn Thomsen, Harald Jensen og Erik Christiansen.

Artiklen er delvist citeret fra 'Havndals historie gennem 125 år'

Landbetjent Svend Aage Engholm Jacobsen, Havndal.

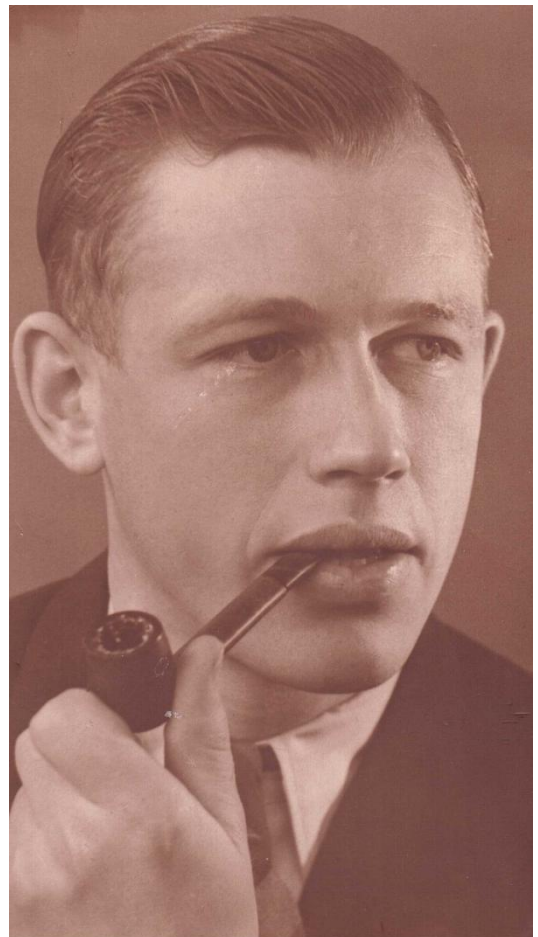
Den 4. maj 2015 er det 70 år siden, Danmark blev befriet. Tyskland havde kapitulert og 2. verdenskrig var slut.

Den 25. juli 2015 er det 100 år siden, Svend Aage Engholm Jacobsen blev født.

Som ung politiassistent i Århus blev han den 19. september 1944 taget af Gestapo sammen med mange andre politibetjente.

Fra ”Danmarks Historie, besættelse og atomtid 1939-1966” af Frantz Wendt, citeres:

Det danske politikorps talte 9.821 mand. Det var velbevæbnet, og set fra et tysk synspunkt var det fuldstændig upålideligt. Ikke blot havde det helt indstillet al virksomhed over for sabotører og andre frihedskæmpere, men Gestapo nærrede begrundet mistanke om, at der gik mange forbindelser mellem politiet og modstandsbevægelsen. Den 19. september slog Gestapo til, bistået af militæret. Politiets departementschef, rigspolitichefen og Københavns politidirektør arresteredes ved et møde på Dagmarhus. Mens en falsk luftalarm drev folk bort fra gaderne og politiet til deres poster, overrumpledtes Politigården, hovedstadens politistationer blev besat, og tyske patruljer pågreb de betjente, de overraskede på deres vej. De arresterede betjente blev bragt til Frihavnen, og samme nat blev alle under 55 år stuvet sammen i et skib og sejlet til Travemünde. En uges tid sad de i koncentrationslejren Neuengamme ved Hamburg, hvorfra de førtes til koncentrationslejren Buchenwald ved Weimar. Senere fordeltes de til forskellige

krigsfangelejre. Samme skæbne fik de knap 300 medlemmer af korpset, som arresteredes i Odense, Århus og Ålborg.

Den tyske aktion mod politiet fandt kun sted i landets fire største byer. Derfor fik man kun fat på 1.984 mand, som var i tjeneste her, da kuppet fandt sted. De øvrige 7-8.000 mand gik øjeblikkeligt under jorden.

Svend Aage Engholm Jacobsen blev som de øvrige betjente fra Århus sendt med tog til Frøslevlejren. Efter få dage her videresendt til Neuengamme ved Hamburg. Den 5. oktober blev han overført til Buchenwald ved Weimar, en af nazisternes værste udryddelseslejre. Den 6. marts 1945 tilbage igen i Neuengamme og herfra videre den 18. marts til Frøslev. Han blev en af de mange koncentrationslejrfanger, som Folke Bernadotte, svensk greve, i foråret 1945 fik frigivet og transporteret hjem i de hvide busser.

Arkivet har af familien fået lov til at læse og afskrive forskellige af Engholm Jacobsen's personlige papirer, bl.a. dagbogen fra tiden i koncentrationslejrene september 1944 - maj 1945.

Engholm Jacobsen skrev hver dag indtil den 19. marts 1945, og vi gengiver her fra nogle af dagene:

8/11

Mødte til afhøring kl. 8.00 sammen med 59 andre kolleger. Nogle blev spurgt, om hvad de ønskede, Tyskland eller Englands sejr, andre om de var tyskvenlige e.l. Jeg blev først afhørt kl. 16.20 og kom først tilbage til blokken kl. 17.00. Jeg blev bl.a. spurgt, om jeg aktivt havde bekæmpet sabotagen, nej, det havde min tjeneste ikke tilladt de sidste 2 år, og før den tid var det ikke aktuelt. Skader sabotage? Den gavner ingen. Er De tyskvenlig? Ikke besvaret p.g.a. indkommen fjernskrivermeddelelse. Ikke til appel. Grossalarm fra kl. 10.00-12.00. Udleveret 1 æble og ½ pære. Kålrabisuppe og kartofler. Klart koldt vejr.

24/11

Klart vejr. 36,7. Smerter i øret. 10 kolleger sendt til blokken. 3 Røde Kors-biler ankommet til lejren. Grunden til at 1. gruppes afsendelse blev udsat, skulle være de store borttransporter af russere og jøder, men den vil afgå en af de nærmeste dage. Kålrabisuppe. 4 kolleger skulle være døde.

28/11

Solskin, frost. 3 kolleger døde (Pa. Eskesen, difteritis, pfm. Emborg, Frbg, lungebet., 3.?). Gulerodssuppe, kartofler. 37,0. Rygte om afgang af transport i denne uge og resten skulle følge efter i løbet af 14 dage (hæftling fra Schreibstube). Kvitteret for pakke fra Karen. 10 cigaretter udleveret.

19/12

Solskin. Kapo meddeler, at rationerne skal skæres ned til 5 mand om ét brød på 1½ kg, og kun margarine 3 gange ugentlig på grund af kulmangel. Af samme grund er det vanskeligt at få arrangeret et varmt bad. Senere meddeles, at 400 skal løslades og være "freiarbeitere" (af de andre fanger). Brev fra Karen. Kålrabisuppe, ingen margarine. Et tæppe inddraget fra hver. 36,3.

8/2

Solskin, mildt. Fr. Rasmussen meddeler, at vi muligvis ikke alle skulle hjem, men sendes til de andre, men det er da godt, at de beskæftiger sig med os. Var hos nordmændene og røg Lucky Strike. Hvidkålssuppe, 1/5 brød, margarine.

6/3

Skyet, blæst. Kl. ca. 2.00 **ankomst til Neuengamme**, hvor vi blev modtaget med spark og klø. En SS, der havde ledsaget os, blev taget i nakken, da han stod og talte med os, og fik besked om ikke at blande sig med hæftlingene. Kl. 19.00 afgang til skrædderiet for at få påsyet numre (75,304), da vi skulle på arbejde næste morgen. Kl. 21.00 alarm. Til kælderen, hvor vi sad ½ time. Udleveret strømper. Kålrabisuppe.

Svend Aage Engholm Jacobsen var landbetjent i Havndal fra 1946 til 1978 og var en meget respekteret borger i byen, også for sine tillidshverv. Han levede indtil 1993.

Afskrift af hele dagbogen kan købes for 30 kr. ved henvendelse på Arkivet.

Udbyover dam

Et afsnit gengives her fra Harald Greve Madsen's erindringsbog fra 1980 'Udbyover mellem to verdenskrige'. Harald blev født 22.10.1914 i ejendommen 'Hamborg' (fru Jessen's tidligere ejendom).

I baggrunden Udbyover forsamlingshus og Johan Pedersens lade

I mange tilfælde var landsbyerne bygget op omkring en gadedam. Man kaldte dem 'rundbyer', og det meste af Udbyover lå også omkring dammen.

Men det var ikke kun som branddam, den blev benyttet. Før byen fik vandværk, blev dammen brugt til vanding af kreaturerne om sommeren. Køerne blev malket 3 gange daglig. Løsdrift kendtes ikke, alt var bundet i tøj, og køerne blev trukket ud og ind i kobbøl, 3-4 i rækken.

Som før nævnt, kunne de af tørst være ret så ustyrlige, når de lugtede vandet. Der var kun ét at gøre: slænge tøjret på hornet af den første ko, der blev kaldt trækkeren, og så lade dem selv om resten. Når de var færdige, kom de pænt op på brinken igen.

Når et kobbøl kør havde vadet i vandet, var det jo noget pløret, og ved en frivillig ordning var der i dammen inddelt vadesteder til hver gård, så vandet var nogenlunde klart, men det var nu ikke nemt at overholde.

Når jeg først nævner dammen som vandingssted, skal det ses på baggrund af, hvad den til daglig blev brugt til. Man kunne vist være i tvivl, om vandet var anvendelig som drikkevand til malkekvæg.

Kloakker fandtes jo ikke, og alt flydende affald løb fra gårdspladser og veje, og regnskyl sørgede for, at alt endte i dammen. Hvis kar og ajletønder var gistne og utætte, blev de anbragt i kanten af dammen, og hvert forår, når møddingen var kørt ud, blev vognene skilt ad og vasket her, inden de blev istandgjort og tjæret. Det var ellers en fornøjelig tid for vi drenge. Af vognfjælene lavede vi flåder, og med lange kæppe stagede vi os over dammen.

Når karlene kom fra marken med hestene, red de ud i dammen, så ben og hove var rene, inden de kom i stald.

Der gik rygter om aflivning af spæde kattekillinger i sække med en sten i, der blev smidt i på det dybeste sted, kaldet 'Mergelgraven'. Ingen tør vel tro det? Forurening? Ordet kendtes ikke på den tid.

Og der var masser af planter, insekter og liv, som normalt fandtes i damme og søer. Der var mere end nok føde til de små ællinger om foråret. Svalerne, der strøg hen over vandet, og som på kort tid havde næbbet fuld til ungerne i reder, bygget under bjælkerne i den lune kostald. Jeg husker også små sorte igler, der sugede sig fast på vore bare ben, når vi vadede i dammen om sommeren.

Hver sommer blev der holdt brandøvelse ved sprøjtehuset. Alt mandskab blev af brandfogeden tilkaldt, og her stod han så og kommanderede med sit gule messingskilt 'Brandfoged' på brystet i en grøn snor.

Den lille sprøjte til 4 mand blev tillige med alle slanger afprøvet. Det var en stor dag for ungdommen, og der var ikke mange tørre kroppe, da øvelsen blev afblæst.

Når frosten satte ind, og dammen frøs til, var det et helt andet liv, der udfoldede sig. Ikke blot byens egen ungdom morede sig med slæder og pig-kæppe, men også fra Havndal strømmede folk til. Både unge og gamle svang sig på isen på deres fine skøjter, som vi andre fra byen misundte dem. Vi måtte nøjes med at 'skride på sider' på de smedede tykke beslag

på vore træsko. Det krævede en særlig teknik med at krænge indad på træskoene, ikke særlig sundt for fødderne.

Denne ellers sunde vintersport kunne til tider få en brat ende. Det lille andelsmejeri i Udbyneder havde ingen køleanlæg, men et af halm og tørvejord bygget hus til opbevaring af is til sommerens forbrug.

Denne is blev til dels hentet i Udbyover dam. Man mødte op med skovøkser og huggede isen op i store flager, som blev hevet i land med brandhager og på hestekøretøjer fragtet til Udbyneder.

Det var naturligvis ikke særlig populært hos ungdommen, men et par nætters frost kunne hurtigt lappe isen sammen igen.

Det var også med vemod, vi modtog foråret, hvor alt smeltede og løb i dammen, der hurtigt voksede over alle bredder, og de omkringliggende veje blev ufarbare.

Man kan heraf sikkert forstå, hvilken betydning et gadekær har for en landsby. Det var en 'livsnerve', en nødvendighed for det lille samfund Udbyover.

Fra venstre: Martinus Greve Madsen, Viktor Hoffmand, Martin (lillebror), Harald (forfatteren), Karen Margrethe (lillesøster) og Petra Madsen, f. Hansen.

Bindingsværkshuset i Madsdige, matr. nr. 34a Udbyover by, Udbyneder sogn

Af: Henning Juul Sørensen, Tjæreborg

Luftfoto 1960

Historie

Ifølge Heino Wessel Hansen (HWH), Hadsund, finder udflytningen fra Udbyover by sted i 1858. Det sker efter, at godsejer Frederik von Arenstorff i 1851 fik tilladelse til at sælge 42 af Overgaards huse.

Madsdiges 4 husmænd får alle udstykket deres jord i 1853, og de gamle huse i Udbyover skilles fra som jordløse huse. Af ukendte årsager bebygges matr. nr. 34a først i 1858.

HWH oplyser, at *Søren Nicolai Andersen Bach* opfører en ny bebyggelse på egen agerjord i Madsdige. Ejendommen får matr. nr. 34a. Hans gamle hus i Udbyover får matr. nr. 34b. Det udlejes til en daglejer, indtil det sælges til samme i 1863.

Søren Nicolai Andersen Bach bliver født 19.04.1811 på gården "Godthåb" i Udbyover. Han bliver den 14.02.1844 gift med *Christiane*

Rasmusdatter, født i 1821 i Kastbjerg. Hun dør dog allerede i 1853 af kolera, 32 år gammel. Søren Nicolai bliver gift 2. gang den 23.11.1854 med **Ane Jensen**, som er født 12.02.1833 i Bjerre. Hun dør 25.06.1863 i Madsdige og bliver således kun 30 år. De får 2 sønner i henholdsvis 1855 og 1858, begge født før udflytningen.

En 3. søn kaldet **Anton Nicolai Bach** bliver født i Madsdige 03.12.1860. Med 3 små børn må Søren Nicolai hurtigt gifte sig igen. Det sker 18.10.1863, og denne gang med **Ane Marie Augustinusdatter**, født 18.10.1826 i Vinstrup. Hun bliver således gift på sin 37 års fødselsdag. Søren Nicolai er på det tidspunkt 52 år.

Søren Nicolai Andersen Bach dør 70 år gammel den 27.08.1881. **Ane Marie Augustinusdatter** bliver siddende på husmandsstedet med en søn på 10 år og et plejebarn fra Udbyneder, indtil det sælges til min oldefar **Ole Sørensen** fra Udbyneder og hans kone **Inger Marie Margrethe Jensen** fra Dalbyneder Kær. Det sker ved skøde af 21.12.1883, tinglæst 09.01.1884. Af en pantebogsattest, som jeg er i besiddelse af, fremgår, at ejendommen består af

matr. nr. 34a	Udbyover By, Udbyneder Sogn, af Hartkorn	2 Skp.	0 Fdk.	og	¼ Alb.
matr. nr. 37a	do.	do.	“	“	0 “ 3 “ “ 2 ¾ “
matr. nr. 39c	do.	do.	“	“	0 “ 0 “ “ 1 ½ “

Endvidere fremgår det, at der er tinglæst en aftægtskontrakt med den tidligere ejer **Ane Marie Augustinusdatter** til en kapitalværdi på 530 kr. Aftægtskontrakten står som en 2. prioritets hæftelse efter et kreditforeningslån på 2000 kr. til Kreditforeningen af Ejere af mindre Ejendomme på Landet i Jylland, med en årlig ydelse på 4 4/5 %. **Ane Marie Augustinusdatter** dør 24.10.1889.

Min oldemor, som jeg kan huske, da hun først døde, da jeg var 13 år, hed som nævnt **Inger Marie Margrethe Jensen**. Hun blev født i Dalbyneder Kær den 01.05.1859 som det 6. barn af 10. Forældrene var **Jens Mickelsen**, født 15.06.1824 i Dalbyneder Kær og **Mette Marie Samuelsen**, født 24.07.1827 på Udbyover Mark. Mette Marie er i øvrigt barnebarn efter den **Jens Samuelsen**, som i 1789, sammen med 17 hovbønder fra Udbyover, sender et klagebrev til Frederik von Arenstorff på Overgaard over stærkt voksende urimeligheder under hoveriarbejdet 1).

Min oldefar, husmand **Ole Sørensen**, som i 1883 køber ejendommen matr. nr. 34a i Madsdige, bliver født 01.09.1852 i Udbyneder, søn af **Søren Christian Olesen**, født i 1824 i Vinstrup og **Inger Marie Nielsdatter**, født 1926.

Mette Marie Samuelsen's første mand dør 16.08.1868, og hun gifter sig 21.05.1869 med **Christen Juul Rasmussen** fra Øster Tørslev. Han lægger i øvrigt mellemnavn til den efterfølgende familie, helt frem til vor tid, selv om han ikke er biologisk far til min oldemor. "Juul-navnet" forekommer ofte omkring Hald, Tvede, Øster Tørslev og Dalbyover. Der er intet, der tyder på, at det har forbindelse til "Lilje-Juul"-slægten, en ældgammel adelsslægt med rødder tilbage til 1200-tallet.

Mette Marie overlever også sin 2. mand, der dør 16.11.1887. De får sønnen **Jens Mikkelsen Rasmussen** den 01.05.1871. Hun bliver på gården i Dalbyneder Kær (matr. nr. 17a, Dalbyneder) og går på aftægt hos sønnen, da han overtager gården og bliver gift i 1892.

Mette Marie Samuelsen flytter til Madsdige i 1909, idet aftægtskontrakten med sønnen ophæves og en ny med datteren og svigersønnen oprettes. Kontrakten, der er tinglæst 30.06.1909, indeholder en lang række naturalier, som Mette Marie skal modtage, en "Aftægtsstue i Vaaningshuset" samt ved hendes død "en hæderlig og anstændig Begravelse efter Egnens Skik og Brug". Mette Marie dør nytårsaftensdag 1919.

1) Heino Wessel Hansen: Udskiftning i Udbyover, Historisk Aarbog for Randers Amt 1987

Ole Sørensen og **Inger Marie Margrethe Jensen** blev gift 17.11.1883 i Dalbyneder kirke efter et lille fejltrin, idet der allerede den 23.11.1882 blev født en "uægte" søn, der blev døbt og fik navnet **Jens Kristian Sørensen**. Inger Marie tjente på Fuglsø og Ole blev udlagt som barnefader.

Jens Kristian blev kun 10 år, idet han døde 29.06.1893. Det er en hændelse, som fornemtlig er forbigået i tavshed, idet jeg aldrig har hørt om den fra mine forældre. Kort efter brylluppet køber de som nævnt

husmandsstedet i Madsdige, måske hjulpet på vej af gårdejeren i Dalbyneder Kær.

Deres 2. søn, min bedstefar, blev født 27.10.1885, og døbt **Kresten Juul Sørensen**, i daglig tale kaldt *Kren Juul*. Her bruger oldemor sin papfars mellemnavn til sin søn, og det har fulgt os siden. **Kresten Juul Sørensen** bliver den 27.11.1908 gift med **Nikoline Jensen** fra Dalbyneder. Hun er født 26.04.1889 og er datter af skrædderen i Dalbyneder **Kristen Jensen** og hustruen **Marie Kirstine Jensen**. Kort efter brylluppet, den 26.06.1909, får **Ole Sørensen** skøde på matr. nr. 40a og 27b. Det nygifte par er så formentlig rykket ind i 40a, medens Ole og Inger Marie bor i bindingsværkshuset på matr. nr. 34a. De får så Inger Marie's mor på aftægt i 1909. I følge aftægtskontrakten, der har en kapitalværdi på 2000 kr, er der pant i den samlede ejendom. Ud over de 3 matrikler, der var nævnt i aftalen fra 1889 med **Ane Marie Augustinusdatter**, er der nu yderligere tilgået

matr. nr. 5e	af hartkorn	1 Skp.	3 Fdk.	1 Alb.
matr. nr. 40a	"	1 "	3 "	2 ¾ "
matr. nr. 27b	"	1 "	3 "	2 ¾ "

Matr. nr. 40a er mit fødehjem, som omtales senere. Matr. nr 5e er parcellen i Brune Enge helt ude ved sognegrænsen mod Sødring. Matr. nr. 27b kender jeg ikke beliggenheden af.

Ole Sørensen dør 08.11.1912 og Inger Marie sidder i uskiftet bo i henhold til Gjerlev-Onsild Herreds Skifteprotokol af 29.03.1913, indtil hun overdrager hele ejendommen med 2 bygninger til den eneste søn **Kresten Juul Sørensen** ved skøde tinglæst 21.06.1916.

Kren Juul og *Line* får sammen 8 børn, hvoraf en pige dør, inden hun er ½ år. *Kren Juul* var husar nr. 653/1906 ved 5. Dragonregiment i Randers i perioden 06.03.1906 - 08.10.1907.

På natmanøvre ved Assentoft besvangrede han en pige, der fødte et pigebarn, som han tog med ind i ægteskabet med Line. Min far, **Sigfred Juul Sørensen**, blev født 28.07.1911 som næstældste søn.

I min erindring, der rækker tilbage til midt i 40'erne, har bindingsværkshuset altid været aftægtshus.

Her boede *Kren Juul* og *Line* og indtil 04.04.1953, også oldemor *Inger Marie*. Bedstefar havde været elitegymnast i sine unge dage, men endte som lam og sengeliggende, så længe jeg kan huske.

Diagnosen har vi aldrig fået, men det har vel været en slags sclerose eller muskelsvind. Han døde 27.02.1959, 73 år gammel efter at have været sengeliggende i 15 år.

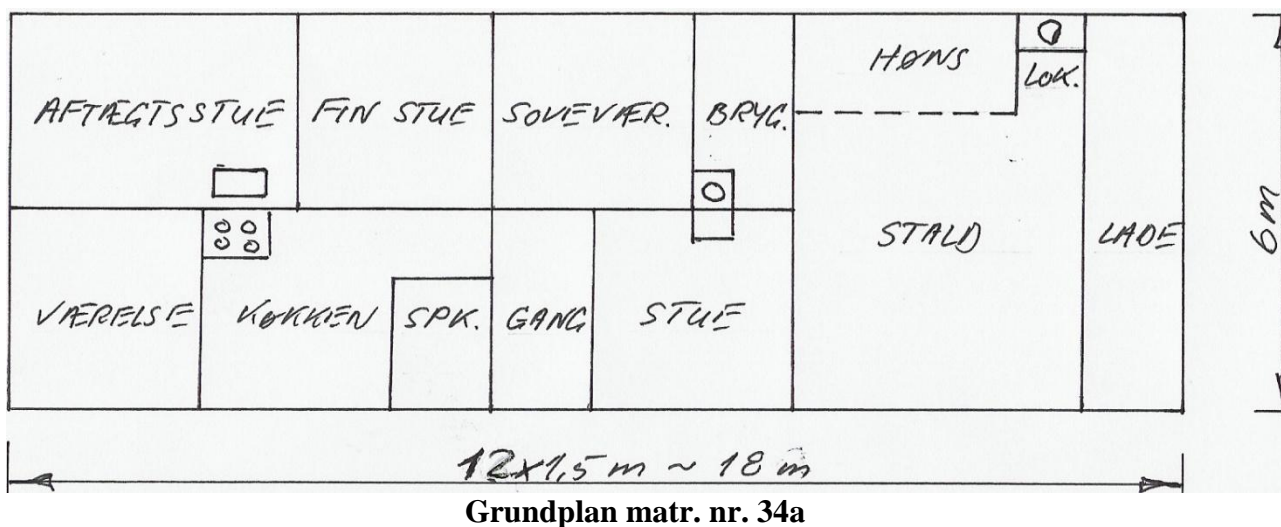
Bindingsværkshuset udbændte totalt efter et lynnedslag 30.07.1966. Det var da tomt, idet *Line* var flyttet på Aldershvile i Havndal, hvor hun døde 21.01.1967. Huset blev således godt 100 år gammel.

Husets indretning

Efterfølgende beskrivelse baserer sig udelukkende på min hukommelse samt enkelte fotos. Det var traditionelt bindingsværk i simpel (billig) udførelse. Det var placeret direkte på "syldsten", der var store kampesten direkte på jorden. Træværket var formentlig nåletræ og murværket af ler- eller cementsten. Taget var strå. Der var 2 skorstene. Den vestlige for kakkelovn i dagligstuen og gruekedel i bryggers. Den østlige for komfur og en lille kakkelovn i aftægtsstuen.

Huset var orienteret øst-vest og på fotoet kan tælles 12 fag, der normalt var 1,5m. Længden var således ca. 18m. Bredden skønnes at være ca. 6m. Det samlede grundareal har så været ca. 110m²

Dette bekræftes af HWH's notat vedr. matr. nr 34a. *Ole Sørensen* forsikrer huset 04.03.1889. Det er da beskrevet som 30 alen (18,8m) lang og 10 alen (6,3m) dyb, bygget i bindingsværk og med stråtag. Forsikringssummen er 1800 kr. og den halvårige præmie på 1,62 kr. Afstanden til nærmeste bygning på matr. nr. 39a (mod vest) er 80 alen (50,2m) og på matr. nr. 40a (mod øst) 83 alen (52,1m).

Ud over høns har der ikke været dyr i stalden i den tid, jeg kan huske. Laden blev brugt til opbevaring af tørv, som blev hentet i Nebstrup. Det var en ringe kvalitet og gav meget løbesod. De centrale rum var stuen og soveværelset, hvor bedstefar lå døgnet rundt. De øverste stuer mod syd blev først åbnet, når der var fest og mange gæster. Der var en brønd med vandpost lige udenfor bryggersdøren.

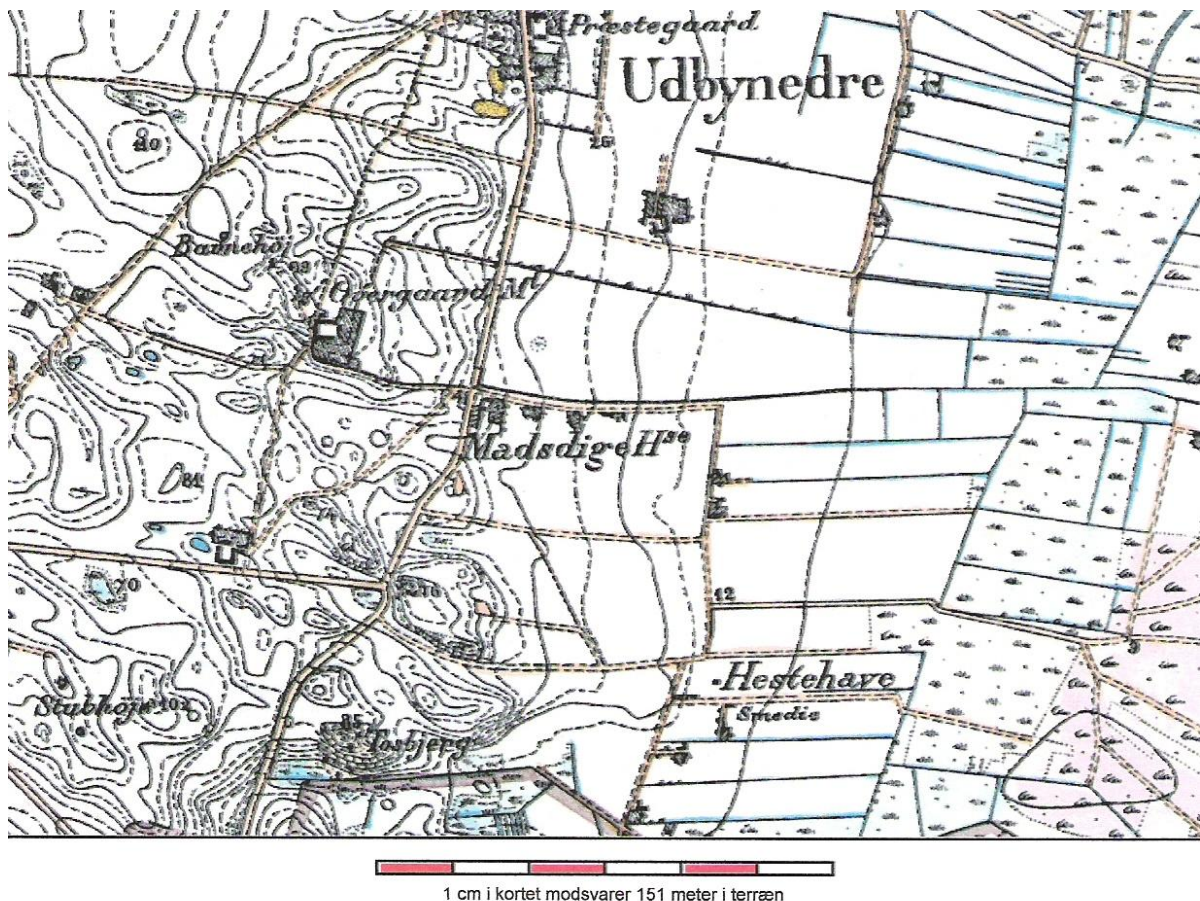
Huset var trukket ca. 5m tilbage fra vejen, og der var en stor have bag huset mod syd. Hele grunden var på ca. 900 m².

Kren Juul og Line ved deres guldbryllup 27. november 1958 med børnene: Stående fra v.: Christen, Ingrid, Frode, Henry, Suleima siddende fra v.: Lise, Olga og Sigfred.

Madsdige

Madsdige er en samling huse ca. 1 km. syd for Udbyneder by. Betegnelsen bruges i sidste halvdel af 1800-tallet, som det fremgår af det gamle kort.

Iålebordsblade 1:20.000 1842-1899

Jeg kan huske, at der var et dige på ca. 1,5 m's højde langs en sandvej, der gik fra landevejen ned til Hestehaven. Far fortalte, at navnet "Madsdige" skyldtes, at det var Mads' dige og Mads var præst i Udbyneder, og diget var således afgrænsningen af hans mark mod syd. Bemærk præstegården på kortet.

Da jeg var barn, legede vi ofte på diget og på sandvejen, og når det regnede kraftigt, var der en strøm fra landevejen og nedad, som vi byggede dæmninger for at opsamle. Der var næsten ingen trafik, og der var ingen, der skældte ud, så det var jo sjovt.

Den 2. januar 1942 ansøgte beboerne i Madsdige og Hestehaven menighedsrådet om tilladelse til at udjævne diget. Præsten, dengang Hans Mortensen, anbefalede menighedsrådet den 26. februar 1942, at ansøgningen blev godkendt med visse forbehold.

Ansøgningen med både fars og bedstefars underskrifter og præstens anbefaling vises efterfølgende.

Hvornår diget blev sløjfet er uklart, men det har været der så længe, at jeg tydeligt kan huske det, så det skønnes, at det først er fjernet efter krigens afslutning i 1945. Da diget blev fjernet, blev der anlagt en kedelig grusvej, der senere blev asfalteret. Så vidt jeg husker sidst i 60'erne.

Der blev først indlagt elektricitet omkring 1950, og det var en stor omvæltning. Jeg husker tydeligt første gang, de elektriske pærer blev tændt. Mor blev rystet over, at man nu kunne se, hvad der lå i krogene og hentede straks kosten for at gøre rent. Før elektriciteten blev indlagt, var belysningen petroleumslampen, ophængt over spisebordet eller transportabel til køkken og stald.

I køkkenet blev al mad lavet på komfuret, hvor der blev fyret med tøv og træ. Der blev tændt op med papir og ”grantoppe”

Der var altid varmt vand på komfuret, da der var indbygget en vandtank på ca. 10 liter. Det blev brugt til opvask og personlig hygiejne (etagevask). Et karbad var en luksus, og for vi børn fandt det normalt kun sted 2 gange om året, nemlig til jul og til børnefesten i Udbyneder, der var i juni måned.

Der var 4 ejendomme i Madsdige. Helt oppe ved landevejen boede Peder og Louise. De havde ingen børn, men det var spændende at komme på besøg hos dem.

Længere nede ad vejen boede Chr. Nødgaard, som jeg kun svagt kan huske, da de flyttede, inden jeg begyndte i skolen. Så flyttede Anton Lassen og Anna ind. Anna døde tidligt, sidst i 50'erne, og Anton og sønnen Magnus boede alene, indtil Sørine kom til som husbestyrerinde og senere blev gift med Magnus.

Hestehaven 2/1-42

Underbegreede Beboere i Modstige
og Hestehaven, ansøger herved det
ærede Menighedsraad om Tilladelse
til at udjævne Diget liggende
langt den søndre Side af
Frøstegaardens Mark fra Landevejen
ned til Hestehaven.

Grunden til Ansøgningen er at
vi ønsker at anlægge en Vej paa
Diget, da vi som Forholdet er nu
er meget besværet af Sne saa
snart den har været lidt Snefy,;
allerede paa nuværende Tidspunkt
af Vinteren har vi maattet køre
paa Marken i otte Dage.

Det bemærkes at Frøstegaardens
Mark nærmest vil blive større idet
en privat ^{Vej} langt den nordre Side
af Diget vil kunne nedlægges;
da vi agter at grube den nye Vej,
og Vedkommende der har Vejret
da vil kunne henvises til denne

Vi haaber det aerede Menighedsraad
vil give Tilladelsen eller give vor
Bisørgning den bedste Anbefaling.

Peder Hou Thorsen, Hestehaven,
A. S. Thorsen

Einar Sørensen

Ahr. Nodgaard

Madsdige

Sigfred Juul Sørensen

Peder C. Pedersen

Kristen Juul Sørensen

Ansørges anbefales finder
Forketold af at Præstegælden for Kjøret
til Markene på den nye Lej. Dat den norske
Lej medtages, og at Sagens Omkostninger
i Menighedsrådet (Præstebeløst) ved
Ravn møde.

Udveendes d. 26. Feb. 1942. På Menighedsråds Kjøret

Søren Møller
Jund.

Sognerådsformænd i Udbyneder-Kastbjerg kommune 1874-1970

Niels Erikstrup, Udbyneder.

Sognerådsformand 1874-1876 og igen 1885-1891.

Født i Udbyneder 1838. Ejede sit fødehjem fra 1868. Gården udflyttedes i 1892, da byen brændte, og fik herefter navnet 'Duevang'. Niels Erikstrup var tillige folketingsmand 1879-1882 og landstingsmand 1882-1890. Død i 1914.

Niels Mandrup, Kastbjerg.

Sognerådsformand 1897-1921.

Født i Øster Tørslev 1865.

Ejer af 'Stenhøjgård' i Kastbjerg fra 1891-1926. Fik et guldur som hædersgave i anledning af 25 års-jubilæet i 1920 som medlem af sognerådet.

Død i Kastbjerg 1938.

Søren Kristian Sørensen, Kastbjerg.

Sognerådsformand 1921-1925.

Født i Gjerlev i 1868.

Ejer af 'Sommerseje' i Kastbjerg fra 1893-1930. Formand for Udbyneder-Kastbjerg Kommunes Spare- og Laanekasse 1900-1930.

Død i Kastbjerg 1934.

Julius Jacob Jensen, Havndal.

Sognerådsformand 1925-1934.

Født 1863.

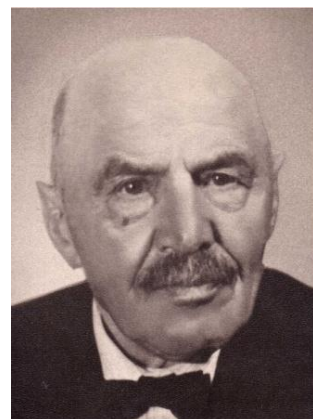
Ejer af 'Kastbjerg Østergård' 1902-1909.

'Mosevang' ved Havndal 1910-1918.

Klattrupgade 9, Havndal, 1920.

Kasserer i Andelsbanken Havndal 1918-1925.

Død 1949.

Jens Hjorth, Udbyneder.

Sognerådsformand 1934-1950.

Født i Udbyneder 1886.

Ejer af 'Søndergård', Udbyneder, 1916-1931.

'Udbyneder Østergård' 1931-1958, herefter

Østerbro 58, Havndal.

Død 1977.

Carl Jensen, Havndal.

Sognerådsformand 1950-1957.

Født i Borridsø ved Bjerringbro 1900.

Ejer af Klattrupgade 21.

Uddeler i Havndal Lokalforening 1928-1955.

Kasserer i Randers Discontobanks filial i Havndal 1955-1968.

Død 1977.

Peter Hansen, Havndal.

Sognerådsformand 1957-1966.

Født i Ajstrup 1900.

Ejer af Vesterbro 17, Havndal, 1935-
Arbejdsmand i Havndal.

Formand for Dansk Arbejdsmands Forbund
(D.A.F.) Havndal afdeling 1935-1962.

Død i Århus 1975.

Julius Møller, Udbyover.

Sognerådsformand 1966-1969.

Født i Udbyover 1902.

Ejer af gården 'Vesttoft' Udbyover.

I en årrække formand for Østjysk Bank.

Fortsatte én periode i Mariager Byråd
efter kommunesammenlægningen i 1970.

Død i Havndal 1995.

Viktor Sørensen, Havndal.

Sognerådsformand 1969-1970.

Født i Salling 1930.

Mejeribestyrer på Udbyneder Mejeri 1958-1962.

Ansæt på Havndal Mejeri 1962-1966.

Mødte på mejeriet kl. 05.30 og gik i
Sparekassen i Havndal kl. 14.00.

Bogholder her 1963-1970, og direktør
fra 1970-1980, hvorefter han blev direktør for
Sparekassen i Mariager.

Fortsatte i Mariager byråd indtil 1998, dog
ikke i perioden 1974-1978.

Død i Mariager 2013.

Udsalg.

Da jeg i Løbet af kort Tid skal bruge mange Penge, sælges hele mit kurante Varelager af nye og brugte Landbrugsmaskiner, saasom

**Hestegange, Tærskemaskiner, Halmrystere,
Hakkelsemaskiner, Hesteriver, Plove, Radrensere,
Ajlepumper, Frøsamaskiner m. m. m.**

Samtidig sælges et stort Parti nye og brugte Cykler og Cykledele til og under Indkøbspris.

Høj Rabat for kontant Betaling.

Ærbødigst

H. Theilgaard,

Havndal.

H. Theilgaard, 'Kronjyden' (Kronjydevej 4, Havndal). Var maskinhandler i byen fra 1903 – 1906.

Ny brochure

som arkivet udleverer gratis til interesserede medlemmer.

Smid det ikke ud!

**Hjælp dit lokalarkiv !
– Vi passer på historien**

Udpluk fra brochuren:

Vi passer på historien:

Dit lokalarkiv er lokalsamfundets fælles hukommelse, som kun bliver bedre af alt, hvad du indleverer hertil.

Din hjælp er nødvendig:

Når du rydder op i de gamle gemmer, så tænk altid på dit lokalarkiv. Giv papirer og billeder til arkivet i stedet for at kassere dem.

Hvad er vi interesseret i?

Alle slags materialer, uanset om det er papirer, kort, dagbøger, notater, breve, dokumenter, regnskaber, fotografier (også digitale), dias, lydband, smalfilm, videooptagelser eller lignende.

Du kan også yde dit bidrag til lokalhistorien ved at nedskrive dine erindringer eller indtale dem på bånd.

Vil du vide mere om egnen og befolkningen, er du velkommen til at besøge:

HAVNDAL EGNSARKIV

Udbynder – Kastbjerg Sogne
Vesterbro 1, 8970 Havndal
Tlf. 86 47 10 13

e-mail : havndal.egnsarkiv@mail.tele.dk
www.havndalegnsarkiv.dk

Vi har åbent hver torsdag fra
kl. 14 til 17 eller efter aftale.

Bestyrelse i Udbynder-Kastbjerg Lokalhistoriske Forening:

Formand:	Inger Knudsen	86 47 00 59
Næstformand:	Kirsten Bugge	86 47 05 03
Kasserer :	Erik Bækgaard	86 47 04 21
Sekretær :	Kirsten Metzker	86 47 03 96
	Lilian Christensen	86 47 05 20